

**До спеціалізованої вченої ради ДФ 35.051.154
Львівського національного університету імені
Івана Франка
79000, м. Львів, вул. Університетська, 1**

РЕЦЕНЗІЯ

**на кваліфікаційну наукову працю Гінди Оксани Миколаївни на тему
«Провадження за зверненням податкових органів в адміністративному
судочинстві», яку подано на здобуття ступеня доктора філософії за
спеціальністю 081 «Право»**

Дисертаційна робота Гінди Оксани Миколаївни присвячена здійсненню аналізу адміністративно-процесуального та податкового законодавства, практики їх застосування, напрацювань правової науки у цих галузях здійснити комплексне наукове дослідження проваджень, відкритих за заявою податкових органів, а також формуванню пропозиції щодо удосконалення законодавства, яке регулює особливості проваджень, відкритих за заявою податкових органів. Реформування судової системи України потребує, з-поміж іншого, об'єктивного наукового вивчення та використання і національного, і міжнародного правового досвіду, що допоможе створити модель розгляду податкових справ в Україні відповідно до міжнародно-правових стандартів.

Актуальність теми дослідження. Повноваження щодо звернення податкових органів до суду із позовною заявою регулюються Податковим кодексом України, положенням про Державну податкову службу України та відповідними законами. Процедура звернення, вимоги до заяв, і порядок розгляду судових справ за заявами податкових органів визначені в Кодексі адміністративного судочинства України.

Глава 11 розділу II КАС України регулюються особливості позовного провадження в окремих категоріях адміністративних справ, зокрема справах за зверненням податкових та митних органів.

Держава повинна володіти значним арсеналом правових засобів із проявом негативної правової поведінки платників податків. Одним з таких інструментів є подання заяви податковими органами до адміністративного суду, що визначено ст. 283 Кодексу адміністративного судочинства України, або подання позовної заяви до адміністративного суду. Будь-який правовий засіб для боротьби з неправомірною поведінкою платників податків має бути ефективним у відношенні результативності та своєчасності.

Проте, як випливає з аналізу судової практики та наукової літератури в галузі податкового та адміністративно-процесуального права свідчать про наявність ряду недоліків у правовому регулюванні такого провадження, які суттєво впливають на ефективність його застосування.

Ще одним аспектом, який підкреслює актуальність теми дисертаційного дослідження, є відсутність комплексних досліджень у формі дисертацій чи монографій, що враховують сучасні тенденції судової практики та чинні норми права, які стосуються провадження відкритого за заявою податкових органів в адміністративному судочинстві України.

Дане проблемне питання вказує на недолік аналітичних робіт в даному напрямку, що створює вакуум у знаннях щодо ефективності та правового стану цього процесу. Таким чином, дослідження в цьому напрямку може внести значний вклад у розвиток наукової бази та розуміння питань, пов'язаних із зверненням податкових органів до суду в адміністративному судочинстві, враховуючи сучасні тенденції та нормативне закріплення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, яка затверджена постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26.03.2021 року № 12-21; Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки, затвердженої Указом Президента України від 11.06.2021 року № 231/2021. Наукове дослідження здійснено у межах науково-дослідних робіт кафедри адміністративного та

фінансового права юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка «Адаптація адміністративного та фінансового законодавства України до права Європейського Союзу» (номер державної реєстрації – 0119U002407; 2019-2021 роки) та «Удосконалення актів адміністративного та фінансового законодавства України» (номер державної реєстрації – 0122U200313; 2022-2024 роки).

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Автором всебічно проаналізована наукова література за напрямом дослідження, досконало обґрунтовано програму досліджень, всебічно визначено їх мету та завдання, які включають дослідження, а саме: досліджено правову природу провадження, яке відкривається за заявою податкових органів; розглянуто співвідношення письмових документів, які є підставами відкриття позовного провадження та провадження, відкритого за заявою податкових органів; охарактеризовано правовий статус податкових органів як суб'єктів провадження, відкритого в порядку визначеному ст. 283 КАС України; розкрито зміст категорій справ, які підлягають розгляду в порядку, визначеному ст. 283 КАС України; з'ясовано і розкрито зміст умов та передумов відкриття провадження за заявою податкових органів; проаналізовано процесуальні строки в провадженні, відкритому за заявою податкових органів; досліджено види розгляду адміністративних справ за зверненням податкових органів; узагальнено іноземний досвід розгляду податкових справ адміністративними судами; виявлено проблеми правового регулювання провадження, відкритого за заявою податкових органів, та запропоновано шляхи їх вирішення.

Основні наукові положення, висновки і рекомендації у дисертації є теоретично обґрунтованими, що забезпечено застосуванням загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання правових явищ.

Ознайомлення зі змістом дисертації і публікаціями Гінди Оксани Миколаївни дає підстави стверджувати, що сформульовані авторкою наукові положення, висновки та пропозиції є обґрунтованими, базуються на застосуванні

комплексу загально-філософських, загальнонаукових та спеціально-наукових методів пізнання, що дало змогу систематизувати емпіричну інформацію, всебічно проаналізувати наявний стан нормативноправового регулювання та практики його застосування. Логічною, цілісною та послідовною є структура викладу матеріалу Гіндою Оксаною Миколаївною у дисертаційному дослідженні, яка зумовлена предметом, метою та завданнями наукового дослідження.

У висновках на високому науковому та методологічному рівні представлені шляхи вирішення поставлених у вступній частині роботі завдань, що підтверджують цілісність, глибину та обґрунтованість здійсненого дослідження. Достовірність одержаних здобувачем результатів дисертаційної роботи досягнута завдяки ґрунтовному аналізу значного обсягу теоретичного матеріалу і нормативно-правової бази щодо правового регулювання розгляду судових справ відкритих за заявою податкових органів у порядку ст. 283 КАС України, а також узгодженістю наукових положень, висновків та рекомендацій дисертаційного дослідження із сучасними тенденціями у сфері адміністративного судочинства.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що ця дисертаційна робота є одним з перших комплексних наукових досліджень провадження, відкритого за заявою податкових органів в адміністративному судочинстві України, виконаним на основі норм законодавства та актуальної правозастосовної практики. Серед викладених в дисертаційній роботі нових та авторських позицій і думок слід виділити наступні:

– запропоновано виділити новий вид адміністративного судочинства – непозовне провадження, доповнивши КАС України новим розділом «Непозовне провадження»;

– проведено порівняльний аналіз співвідношення проваджень передбачених ст. 283 та ст. 289-2 КАС України. Виявлено, що ст. ст. 283 та 289- 2 КАС України дублюють одна одну в частині підстав звернення до суду, а саме: встановлення заборони виїзду за кордон для керівника юридичної особи-платника податків, який має податковий борг, проте встановлює різні процедури розгляду зазначених справ. Унаслідок чого запропоновано виключити ст. 289-2 із КАС України;

- удосконалено положення щодо критеріїв розмежування правової природи позовної заяви та заяви, поданої в порядку ст. 283 КАС України;
- визначено правила обрання форми провадження, відкритого за заявою податкового органу, визначивши, що за загальним правилом розгляд справ, передбачених ст. 283 КАС України, має відбуватися у спрощеному непозовному провадженні без виклику учасників справи (письмовому провадженні);
- обґрунтовано необхідність відмови від категорії «спір про право» як підстави відмови у відкритті та підстави закриття провадження, відкритого за заявою податкового органу;
- виявлено проблеми правового регулювання провадження, відкритого за заявою податкових органів, та запропоновано шляхи їх вирішення;
- узагальнено досвід шести іноземних держав щодо видів, форм провадження у податкових справах, а також практики розгляду справ, які є аналогічними справам, що можуть розглядатися у порядку визначеному ст. 283 КАС України.

Відповідність дисертації науковій спеціальності. Дисертаційна робота Гінди Оксани Миколаївни на тему «Провадження за зверненням податкових органів в адміністративному судочинстві» відповідає галузі знань 08 Право спеціальності 081 Право.

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях. Результати дисертаційного дослідження відображено в 11 публікаціях, з яких 4 – наукові статті, опубліковані у фахових виданнях з юридичних наук, з них 1 стаття – у зарубіжному періодичному виданні, а також 7 тез доповідей на конференціях.

Висновки, представлені у наукових статтях та тезах, викладені і узгоджуються з результатами дисертаційної роботи.

Оцінка мови і стилю дисертації. Дисертація написана літературною українською мовою відповідно до жанрової стилістики та з дотриманням основних нормативно-лексичних вимог. Кваліфікаційна робота оформлена відповідно до встановлених до такого виду наукових робіт вимог,

характеризується формально-логічним способом викладу матеріалу, вирізняється смисловою завершеністю, цілісністю та єдністю змісту.

Текстових запозичень у дисертації без посилання на джерело, інших елементів академічної недоброчесності у роботі не виявлено. Дисертація оформлена відповідно до встановлених нормативних вимог, написана грамотною українською мовою, характерною для наукових досліджень.

Практичне значення одержаних результатів проявляється в тому, що висновки дослідження можуть бути використані:

- у майбутніх наукових дослідженнях судового розгляду справ, які відкриваються за зверненням податкових органів в адміністративному суді, вивчення та розвиток форм адміністративного судочинства може стати ключовим напрямком;

- у процесі внесення запропонованих змін до КАС України та інших нормативно-правових актів, які врегульовують суспільні відносини, пов'язані з розглядом справ у адміністративному суді за зверненням податкових органів;

- у сфері правозастосування можна використовувати теоретичні дослідження як основу для покращення практики правозастосування у Верховному Суді та інших судових органах України;

- у діяльності податкових органів щодо оформлення процесуальних документів та підвищенні ефективності звернення до адміністративного суду;

- у діяльності органів адвокатського самоврядування при проведенні стажування осіб для отримання свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю та підвищення кваліфікації адвокатів;

- у науково-педагогічній діяльності під час викладання навчальних дисциплін «Адміністративне процесуальне право України», «Податкове право України», а також для підготовки підручників з адміністративного процесуального права, податкового права та методичних рекомендацій із цих навчальних дисциплін.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Оцінюючи зміст поданої до захисту дисертаційної роботи, високо позитивно, та відзначаючи

істотні авторські наукові здобутки, необхідно відзначити, що у дисертації присутні положення, які є основою для наукової дискусії, потребують додаткової аргументації з боку автора або є зауваженнями сутнісного або формального змісту щодо отриманих результатів наукового пошуку, зокрема:

1. У роботі О.М. Гінда часто вживає термін «адміністративне провадження»: на с. 22 як синонім адміністративного судочинства, що впливає з аналізу ст. 12 КАС України, на с. 81 і с. 170 як провадження в адміністративних справах чи провадження в адміністративному суді. На с. 38 дисертантка згадує «судове адміністративне провадження», що нашою думкою, що є адміністративне провадження позасудове. Такий термін також можемо знайти на с. 43, 170, 174, 212, 220 та інших. Звідси виникає запитання що до того, що дисертантка вкладає у зміст цього терміну, як цей він співвідноситься з термінами «адміністративне судочинство», «Провадження в адміністративних справах», що доцільно було б відобразити у розділі 1 роботи.
2. Додатком до роботи подано проект нового розділу II-A під назвою «Непозовне провадження» на с. 253-258 дисертації, що дозволяє краще ознайомитися з змінами законодавства, які пропонує здобувачка. Ці статті присвячені особливостям проваджень за зверненням податкових та митних органів із заявою. Проте тема дисертації стосується лише провадження за зверненням податкових органів, з чого виникає питання: чому дисертанткою пропонуються зміни у законодавство, до яких відносяться й питання щодо митних органів, чи не означає це вихід за межі дисертаційного дослідження.

Висловлені рецензентом зауваження носять дискусійний характер, хоча й потребують додаткової аргументації автора та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації і складають підґрунтя для наукової дискусії під час захисту здобувачем свого дослідження.

Висновок: дисертація Гінди Оксани Миколаївни на тему: «Провадження за зверненням податкових органів в адміністративному судочинстві», подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань «Право» за спеціальністю «Право», є самостійним, цілісним і завершеним дисертаційним дослідженням актуальної для правознавства проблематики. У своїй сукупності результати дослідження мають істотне значення для адміністративно-процесуальної науки, правотворчої та правозастосовної практик. Дисертація відповідає вимогам п.п. 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 21.03.2022 року № 341 та від 19.05.2023 року № 502), а її автор, Гінда Оксана Миколаївна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент:

**Кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративного
та фінансового права
Львівського національного
університету імені Івана Франка**

Роман ДЖОХ